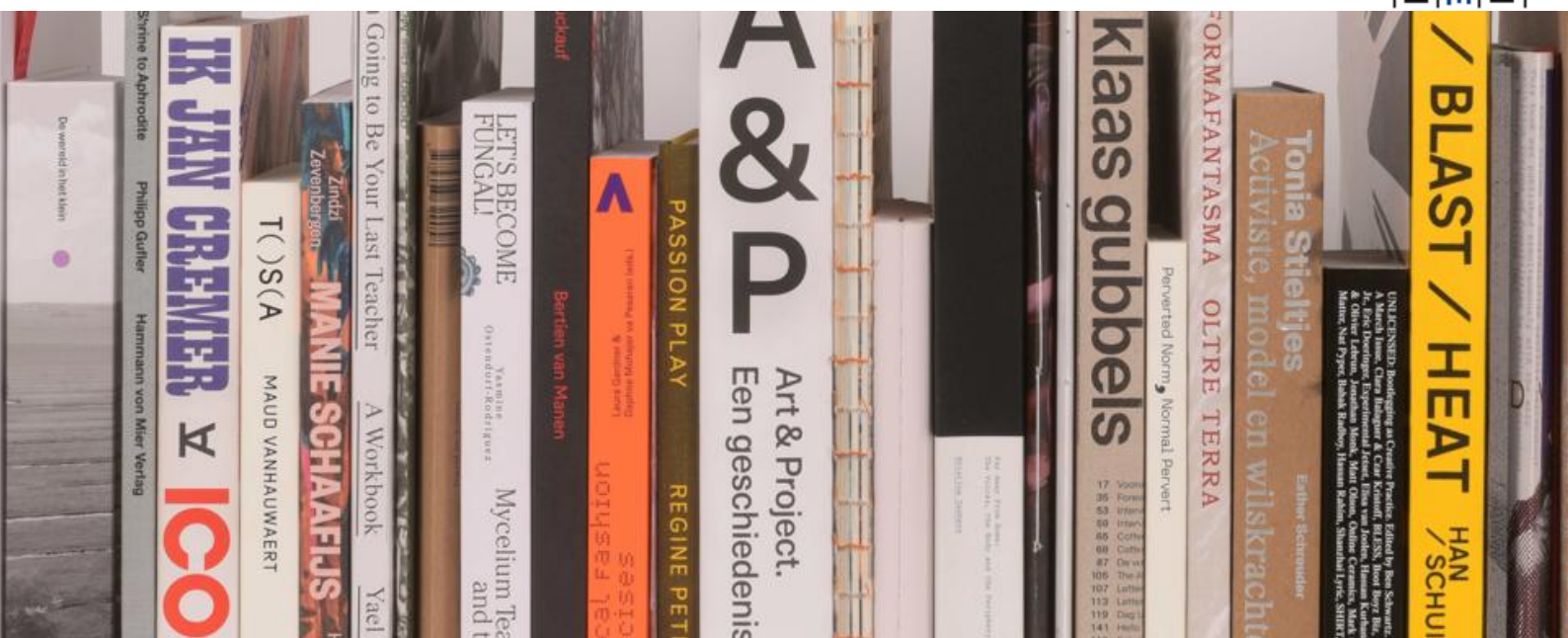

Activiteitenverslag 2024 De Best Verzorgde Boeken 2023

Inleiding

Stichting De Best Verzorgde Boeken viert ieder jaar het beste dat de grafische sector voortbrengt: 33 boeken die met hart en ziel zijn gemaakt en die zich sterk onderscheiden in de combinatie van zeer goed ontwerp en kwalitatief hoogstaande lithografie, druk en bindwijze. Alle aspecten van de grafische sector worden vertegenwoordigd in de verkiezing van De Best Verzorgde Boeken.

Voor het voortbestaan van dit instituut is het van belang om de relevantie aan te tonen, zowel bij toekomstige boekenmakers als bij boekproducenten bij de zogenaamde reguliere commerciële uitgeverijen, zodat het niet een 'kunstboeken-prijs' wordt. Voor de eerste groep, de jonge ontwerpers, is daarom in 2016 gestart met een studentenjury bestaande uit 5 studenten van kunstacademies en hogescholen, en studenten kunnen hun eigen gemaakte boeken insturen (meer informatie volgt hieronder). Voor de tweede groep worden uitgevers actief en persoonlijk benaderd.

Hieronder volgt de evaluatie van het jaar 2024 (dat gaat over De Best Verzorgde Boeken 2023) volgens de 3 pijlers: de jurering, de catalogus, de exposities.

Jurering

Werden bij de vorige editie 262 boeken ingestuurd en volgens reglement goedgekeurd, in boekjaar 2024 betrof het 282 boeken gemaakt in 2023. Inzenders waren uitgevers, ontwerpers, drukkers of andere boekenmakers in een van de vijf categorieën: Proza, poëzie of graphic novel; Informatieve boeken (van kookboek, geschiedenisboek tot proefschrift); Kunst-, foto- en architectuurboeken; Kinder- en jeugdboeken; Divers. Deze genoemde categorisering is bedoeld om reguliere uitgevers erop te attenderen dat De Best Verzorgde Boeken uitdrukkelijk ook bedoeld zijn voor andere boeken dan de zogenoemde kunstboeken.

In januari 2024 gingen twee jury's aan de slag: de vakjury en de studentenjury. De vakjury bestond uit Chafina Bendahman (medeoprichter uitgeverij Rose Stories), Lyanne Tonk (ontwerper), Bart De Baets (ontwerper), Mariska Bijl (lithograaf/kwaliteitmanagement Wilco Art Books) en Marc Lamain (designhistoricus).

De jury beoordeelde het ontwerp, druk- en bindtechnieken en opdrachtgeverschap en de combinatie van deze drie elementen. De studentenjury bestond uit Midas Boering (HKU), Vlad Omelianenko (KABK), Hasan Halilov (Rietveld), Yateesha van Loon (Minerva) en Uus Offerhaus (ArtEZ).

Grofweg ziet het juryproces er voor beide jury's als volgt uit. Ten eerste worden alle boeken die een connectie hebben met een jurylid uit de ingezonden boeken gehaald; deze worden bekeken door een schaduwjury van oud-juryleden. Vervolgens bekijken de juryleden eerst individueel de ingezonden boeken en maken zij een selectie van boeken die zij willen bespreken. Ieder boek dat twee of meer keer is aangevinkt komt ter tafel. Dan vindt gedurende twee dagen de plenaire vergadering plaats waarin de boeken besproken worden door de voltallige jury.

Op de tweede dag, wanneer alle boeken zijn besproken, wordt juryleden de mogelijkheid geboden om boeken die in eerste instantie niet ter tafel zijn gekomen alsnog te bespreken; juryleden kunnen een pleidooi houden. Daarna worden de boeken die door de schaduwjury zijn verkozen ook op tafel gelegd; het betrokken jurylid verlaat de kamer, de anderen bespreken de boeken. Uiteindelijk worden uit alle boeken die op tafel liggen maximaal 33 boeken (minimaal 30) gekozen. De jury's bekijken de combinatie van ontwerp, druk- en bindtechniek en opdrachtgeverschap; bij dit laatste element worden de verschillen in budgetten en doelgroepen meegewogen. Bij de studentenjury is geen sprake van een schaduwjury; zij bekijken alle boeken. Beide jury's kozen 33 boeken uit.

De selectie van de vakjury en de studentenjury is te zien op:

<https://debestverzorgdeboeken.nl/en/books/edition/2023/>

In totaal zijn er 12 boeken die zowel door de vakjury als de studentenjury zijn verkozen. Dit aantal is redelijk stabiel (vorig jaar betrof het 13 boeken).

Internationale competitie: Nederland heeft de twee beste boeken van de wereld

In de internationale competitie Best Book Design from all over the World (georganiseerd door Stiftung Buchkunst, Frankfurt/Leipzig) deden dit jaar 30 landen mee en meer dan 500 boeken zijn beoordeeld: Nederland haalde de hoogste internationale onderscheiding, de Gouden Letter. Deze gaat naar *Walking as Research Practice* (uitgever: Soapbox, hoofdredactie: Lynn Gommès, ontwerp: Jana Sofie Llebe (CH), productie: de Stencilzolder, Agia).

Catalogus - vakjury

Ontwerp

Het juryrapport bestaat uit twee gedeeltes: een inleiding over trends en ontwikkelingen in de boekverzorging van het afgelopen jaar, gevolgd door 33 korte teksten die de argumentatie van de jury weergeven. Bij de vakjury zijn de teksten geschreven door jurylid én designhistoricus Marc Lamain. Bij de studentenjury schrijven alle leden een gedeelte dat vervolgens met elkaar is besproken. De technische gegevens – van lettertypes, papiersoorten, bindwijzen, druktechnieken tot met de namen van alle betrokken makers – worden opgegeven door de inzenders en gecontroleerd door Maud van Rossum (van het voormalige papierexpertisecentrum De Monsterkamer). De technische gegevens zijn, vooral bij ontwerpers, altijd een zeer gewaardeerd onderdeel van de catalogus.

Dit jaar lag het ontwerp in handen van Studio Another Day uit Nijmegen. De vormgevers Yoric de Vries en Niek Does lichten de 33 boeken als volgt uit: ieder boek krijgt een eigen

katern, met de nadruk op de fotografie. Het katern wordt omgeven door twee uitslaanders, waardoor de jurytekst én de technische gegevens heel handig in één opslag te zien zijn. Daarnaast hebben de ontwerpers de 33 boeken ingedeeld in zes verschillende categorieën op basis van de gebruikte papiersoorten. Die zes categorieën hebben De Vries en Does vertaald naar zes papiersoorten die door Igepa Nederland worden gedistribueerd. Met beide ingrepen (papier en uitslaanders) werd er dit jaar weer een totaal andere catalogus uitgegeven dan voorgaande jaren. Met als kern dat het een collectieve effort is: de catalogus is gedrukt door 6 drukkers, te weten: NPN drukkers, Pantheon, RaddraaierSSP, robstolk®, Wilco Art Books, Pascal Walters Maastricht. Het bindwerk is verzorgd door boekbinderij Patist. En acht vrijwilligers onder aanvoering van de ontwerpers hebben handmatig alle katernen omgestoken, waar zij drie dagen mee bezig zijn geweest. Het papier is in natura geleverd door Igepa.

Ode aan het boek

Het is inmiddels een mooie traditie geworden: ieder jaar krijgt iemand die op zijn/haar vakgebied specialist is de opdracht om een liefdesverklaring aan het boek te schrijven die opgenomen wordt in de catalogus. Eerdere jaren hebben meegewerkt: Irma Boom, cabaretier Vincent Bijlo, radiopresentator Ruud de Wild (kind uit een drukkersfamilie), dichter Tsead Bruinink, schrijver Abdelkader Benali, kunstenaar Natasja Kensmil, Dit jaar bezong filosofe Stine Jensen haar liefde op het boek.

Quote: "Koester het waardevolle, omarm het boek, wees hebberig. Want natuurlijk had Umberto Eco gelijk, toen hij, verstoot van enige schaamte over zijn boekencollectie het volgende daarover zei: 'There are things in life that we need to always have plenty of supplies, even if we will only use a small portion.'"

Info catalogus: ISBN 9789083173849, verkoopprijs € 35. Distributie: Ideabooks, Amsterdam.

Catalogus - studentenjury

De studentencatalogus is ontworpen door Uus Offerhaus (Nederland) van ArtEZ Arnhem, tevens lid van de studentenjury. Zij werkte samen met Remco van Baren (ArtEZ). Ze kwamen met twee innovatie ideeën. Ten eerste wilden zij de pagina's in het binnenwerk naar boven toe uit laten klappen. Dit is op zich een oude bindtechniek die in Nederland niet meer werd gedaan. Er bleek één binder te zijn die het aandurfde: J. Voetelink in Haarlem. Er kwam mooie navolging: Voetelink heeft ontwerpers de techniek laten zien en er waren er die de techniek ook in hun eigen boekontwerp integreerden. Ten tweede hebben de studenten de boeken op ware grootte afgebeeld om er vervolgens software op los te laten die de verschillende kanten van hetzelfde boek in één beeld vingen. Of zoals ze zelf zeggen: "The books are printed in their actual format first, and then you fold upward to see the books folded out, exploded into a new image that you could not see holding the book in your hands. Folded out flat, splat on the ground, we show you every side, nook and cranny of these thirty-three books."

Het papier is geleverd door Igepa, NPN Drukkers heeft gedrukt en het bindwerk is verzorgd door Binderij Voetelink in Haarlem.

Nieuwe prijs: De Kapitaal

In 2024 hebben wij De Kapitaal ingesteld: een eerbetoon aan een persoon, instelling of initiatief vanwege een onderscheidende bijdrage aan de Nederlandse boekverzorging. De selectie wordt gedaan door het bestuur en de directeur van de stichting. De eerste laureaat is boekontwerper Joost Grootens. Ik citeer hier uit het rapport over onze overweging: 'Uit zijn oeuvre van inmiddels 250 boeken spreekt een immense liefde voor boeken. In ons digitale tijdperk waarbij productiemethodes wezenlijk zijn veranderd heeft Joost Grootens een belangrijke rol gespeeld in de vertaling van visuele informatie voor lezers en andere 'gebruikers', waarbij hij altijd intensief contact onderhield met de producenten en opdrachtgevers. Met zijn atlassen, woordenboeken en bijbels, om drie boektypologieën te

noemen die hij op een hoger internationaal plan bracht, toont hij zijn vitaliteit en zijn kunde van het boekenvak. Joost Grootens is bij uitstek een vertegenwoordiger van waar De Best Verzorgde Boeken voor staan: alleen door een echt betrokken en ambitieuze samenwerking tussen ontwerper, producent en opdrachtgever komen uitmuntende boeken tot stand. Met zijn creativiteit en eigenzinnigheid levert hij een extreem waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van de Nederlandse boekverzorging.'

Een interview met Joost Grootens is opgenomen in de catalogus van de vakjury, geschreven door Gert Staal. Bij het openingsevenement in het Stedelijk Museum werd de toekenning van De Kapitaal landelijk bekendgemaakt. Daar kreeg hij een porseleinen beeld overhandigd, ontworpen door Team Thursday (Rotterdam) en gegoten door Marieke van Heesbeen.

Exposities in binnen – en buitenland

De expositie in het Stedelijk Museum startte op zaterdag 19 oktober 2024 en bleef tot en met 5 januari 2025 staan. In Nederland is geëxposeerd bij Museum GRID in Groningen, Huis van het Boek in Den Haag en Jan van Eyck Academie in Maastricht. Internationaal reisde de selectie naar China (Lonely Library in Aranya, Unfold Art Book Fair Shenzhen en daarna in Shanghai), Korea (Hyundai Card Art Library Seoul), Taiwan (Design Museum Taipei), Oostenrijk (Hauptbücherei Wenen) en België (Artevelde Hogeschool in Gent). Bij de meeste exposities wordt gebruikgemaakt van de inhoudelijke introductiefilm (10 minuten). Aan het woord zijn Astrid Vorstermans (uitgever), Freek Kuin (drukker), Mariska Bijl (lithograaf), Thomas Castro (curator Stedelijk Museum) en Rickey Tax (conservator Huis van het Boek waar de collectie is gearhiveerd).